ORTODOKSİA
AHLÂKİ VE DİNİ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul—Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖ'. — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1942 — ΤΕΥΧΟΣ 10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ὁλόκληρος ὁ λαὸς τῆς χώρας μας πανηγυρίζει τὴν ἐπέτειον τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διακυβερνήσεως τῶν ἐθνῶν ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λόγου καὶ ἑπομένως τοὺς δύο παράγοντας τῆς προόδου. Τὸ οὐσιαστικώτερον στοιχεῖον τοῦ ἐν λόγῳ πολιτεύματος συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ λαὸς κυριαρχεῖ· τὰς τύχας τῆς χώρας διευθύνει ἐμμέσως ἡ θέλησις τῶν πολιτῶν, ἐκδηλουμένη συγκεκριμένως διὰ τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος.

Τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἀπεδείχθη τὸ τελειότερον, τὸ μᾶλλον συντελεστικὸν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ διανοητικοῦ, ἠθικοῦ, πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς λαμπροτέρας ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν ἀθάνατον Δημοσθένην δημοκρατία εἶναι συνώνυμος μὲ τὴν

ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰσοπολιτείαν. Ἀγορεύων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ τοὺς συνιστᾷ νὰ προτιμήσουν ὡς συμφερώτερον τὸ νὰ ἦναι ἐχθροὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας δημοκρατουμένους παρὰ φίλοι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ὀλιγαρχουμένους.(1) Ὁ Γερμανὸς Σμὶτ ὁ γράψας τὸ ἐμβριθὲς σύγγραμμα «Ἠθικὴ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων» ἐκθειάζων τὸ πολίτευμα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν λέγει «ὅτι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα εἶναι τὸ σχετικῶς καλλίτερον. Αὐτὸ διεγείρει καὶ προάγει τὰς διανοητικὰς τοῦ λαοῦ δυνάμεις καὶ αὐτοῦ ἐφαρμοζομένου ἐπικρατεῖ ἡ εἰλικρινὴς θέλησις πρὸς διόρθωσιν ἐκείνων τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, θεωροῦνται ὡς κακῶς ἔχοντα» (2)

Τὰ ἀνωτέρω ἔχων ὑπ᾿ ὄψει ὁ διάσημος πολιτικὸς Κάμιλλος Καβοὺρ διεκήρυττε μὲ πεποίθησιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ὅτι ὁ θρίαμβος τῆς δημοκρατίας εἶναι τὸ ἀναπόφευκτον μέλλον τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἀπὸ τὰ μεγάλα αὐτὰ διδάγματα, ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἔθνους του καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν μεγαλουργόν του διάνοιαν ὁ αἰώνιος Ἀρχηγὸς Ἀτατοὺρκ ἐνεπνεύσθη διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἰς τὴν Νέαν Τουρκίαν Ἠθέλησεν ὅπως ἡ ἀγαπητὴ πατρὶς ἀφίσῃ τὸν δρόμον ποὺ ὡδήγει εἰς τὴν κατάργησιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου καὶ εἰς τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν λεωφόρον τῆς ἐλευθερίας, τῆς προόδου καὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας. Ὤθησε τοιουτοτρόπως τὰ τέκνα τῆς χώρας εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ.

Ὅλοι ἐν Τουρκίᾳ αἰσθάνονται βαθειὰ τὸ πολύτιμον τοῦτο δῶρον καὶ ἐγκαρδίως εὐγνωμονοῦν καὶ τὸν μέγαν δωρητήν του καὶ τοὺς ἀνταξίους συνεχιστὰς καὶ ἰδίως τὸν λαοφιλῆ Ἐθνικὸν Ἀρχηγὸν Ἐξοχώτατον Ἰσμὲτ Ἴνονου.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

1) Ὥστ' ἔγωγε οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ' εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρον δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας πολεμεῖν ὑμῖν ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. Πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι νομίζω· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς *μετ' ἰσηγορίας ζῆν* ᾑρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν». Περὶ τῆς Ροδίων ἐλευθερίας 195, 18.

2) «Ἠθικὴ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων» μετάφρασις Ὀλυμπίου τόμ. Β′ σ. 330.

ΤΑ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Τῇ 29η τοῦ μηνός, μετ' ἐξαιρετικῆς μεγαλοπρεπείας, ἑωρτάσθη ἐν ὅλῃ τῇ Χώρᾳ ἡ 19η ἐπέτειος τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς Ἰθύνοντας τὴν Χώραν, συγχαίρουσα καὶ εὐχομένη, τὰ ἀκόλουθα τηλεγραφήματα :

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας Ἰσμὲτ Ἴνονου

Εἰς Ἄγκυραν

Ἐπὶ τῇ ἐπιτολῇ τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς ἐνδόξου ἡμῶν Δημοκρατίας ἀπευθύνομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ ἐγκάρδια καὶ εἰλικρινῆ συγχαρητήρια ἡμῶν. Εἶναι δικαία ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐγκαύχησις ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ, διότι τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, δημιούργημα τῶν ὑπερόχων προσπαθειῶν καὶ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ἐπραγματοποίησεν ἁλματωδῶς μεγάλα ἔργα προόδου καὶ πολιτισμοῦ εἰς ὅλα τὰ κεφάλαια τῆς ζωῆς τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν πατρίδος. Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς χαρίζηται τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, τῷ πεφωτισμένῳ Ἐθνικῷ Ἀρχηγῷ ἡμῶν ἀκλόνητον ὑγείαν, ἵνα ἐν τῇ βαθείᾳ πείρᾳ καὶ σοφίᾳ Αὐτῆς, ὁδηγῇ τὴν προσφιλῆ Πατρίδα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου, τῆς δόξης καὶ τῆς εἰρήνης.

29/10/1942

† ***Ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων***
Βενιαμὶν

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Πρωθυπουργῷ Σουκροῦ Σαράτζογλου

Εἰς Ἄγκυραν

Διακατεχόμενοι ὑπὸ βαθείας χαρᾶς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τῆς ἐνδόξου ἡμῶν Δημοκρατίας, διαβιβάζομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ἡμῶν. Τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὑπὸ τὴν θερμουργὸν πνοὴν καὶ τὴν ἀκάματον προσπάθειαν τῶν μεγάλων Κυβερνητῶν τῆς προσφιλοῦς Πατρίδος ἡμῶν ἀπέβη τὸ ἰδεῶδες πολίτευμα τῆς προόδου, τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτῆς. Εὐχόμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ὑγείαν ἵνα συνεχίσῃ τὸ φωτεινὸν καὶ μέγα ἔργον Αὐτῆς πρὸς δόξαν καὶ εὐτυχίαν τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος ἡμῶν.

29/10/1942

† ***Ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων***
Βενιαμὶν

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Ὑπουργῷ τῶν Ἐσωτερικῶν Ρετζὲπ Πέκερ

Ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐνδόξου ἡμῶν Δημοκρατίας διαβιβάζομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ἡμῶν καὶ εὐχόμεθα Αὐτῇ ὑγείαν καὶ μακρότητα ἡμερῶν, ἵνα συνεχίσῃ ἐπὶ ὅ,τι μήκιστον προσφέρουσα τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας αὐτῆς ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς προσφιλοῦς πατρίδος ἡμῶν.

29/10/1942

† ***Ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων***
Βενιαμὶν

Εἰς ἀπάντησιν ἐλήφθη τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα:

Ρωμαῖον Πατριάρχην Βενιαμὶν

Φανάριον

Ἄγκυρα, 29/10/1942

Εὐχαριστῶ καὶ συγχαίρω.

Ἰσμὲτ Ἴνονου

Ἐλήφθη ὡσαύτως τηλεγράφημα τοῦ Ἐξοχωτάτου πρωθυπουργοῦ ἔχον ὧδε:

Ρωμαῖον Πατριάρχην Σταμποὺλ Βενιαμίν

Ἄγκυρα, 7/11/ 42

Εὐχαριστῶ καὶ ἀμοιβαίως συγχαίρω ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ Πρωθυπουργὸς
Σ. Σαράτσογλου

Ὁ Ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν εὐχαριστῶν ἀπήντησεν ὡς ἀκολούθως:

Ρωμαῖον Πατριάρχην Βενιαμὶν

Φανάριον

Εἰλικρινεῖς εὐχαριστίας.

Ρ. Πέκερ
Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν

Τὰ Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια πρὸς τὴν Νομαρχίαν τῆς Πόλεως διεβίβασεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, μεταβὰς παρὰ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Νομάρχῃ κ. Λουτφῆ Κιρδὰρ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τ. Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου. Ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη καὶ ἐν τῇ διεξαχθείσῃ ἐν Φαναρίῳ τελετῇ. Τὴν νύκτα ἐφωταγωγήθη πλουσίως τὸ κτίριον τῶν Πατριαρχείων.

Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΥΦΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

Ὁ Μ. Βασίλειος, καθὼς καὶ ἄλλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἴτε σύγχρονοί του εἴτε καὶ κατά τι μεταγενέστεροί του, σπουδάζοντες εἰς τὰς τότε σχολάς, καὶ ἰδίως εἰς τὰς τῶν "κλεινῶν Ἀθηνῶν", ἐδέχοντο γενικὴν τῆς ἐποχῆς μόρφωσιν. Ὅλαι σχεδὸν αἱ γνώσεις τοῦ καιροῦ ἐκείνου, μηδὲ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν νομικῶν ἐξαιρουμένων, ἀπετέλουν τὸ ἀντικείμενον τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως τῶν νέων. Ἄλλως τε, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ Μ. Βασιλείου, ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ λογοτεχνία, τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ ἡ τέχνη παρουσίαζον εὐρὺ ὁπωσδήποτε ἔδαφος, αἱ κυρίως ὅμως ἐπιστῆμαι, φυσική, χημεία, φυσιολογία καὶ ἄλλοι κλάδοι, περιωρίζοντο ἐντὸς στενωτάτου πλαισίου. Ἡ ἐξειδίκευσις τῶν γνώσεων ἦτό τι ἄγνωστον.

Διὰ τοὺς ὡς ἄνω λόγους ἀπαντῶμεν π.δ.χ. τὸν Μ. Βασίλειον ἀναπτύσσοντα τὸν τρόπον τῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ παραγωγῆς τῶν δακρύων τῶν ὀφθαλμῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς του. (1)

Εἰς τὸ "πρόσεχε σεαυτῷ„ τοῦ Μ. Βασιλείου ἀναγινώσκομεν περιγραφὴν τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἤ, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον, τῶν ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν φαινομένων. "Θαύμαζε, γράφει ὁ σοφὸς πατήρ, τὸν τεχνίτην, τὸν δημιουργὸν δλδ. θεὸν διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον συνέδεσε τὰς ψυχικὰς δυνάμεις πρὸς τὸ σῶμα, οὕτως ὥστε ὁ σύνδεσμος αὐτὸς νὰ διήκῃ δι' ὅλου τοῦ σώματος μηδ' αὐτῶν τῶν περάτων (ἐσχατιῶν) αὐτοῦ ἐν τούτῳ ἐξαιρουμένων. Χάρις εἰς τὸν δεσμὸν αὐτόν, προσθέτει ὁ μέγας Καππαδόκης, παρὰ τὴν ποικιλίαν τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ τὴν μεταξὺ πολλῶν ἐκ τῶν διαφόρων ὀργάνων ὑφισταμένην ἀπόστασιν δὲν βλάπτεται ἡ ἑνότης τοῦ ἐνοργάνου ὄντος, τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ διατηρεῖται ἡ σύμπνοια καὶ

1) «Οὕτω καὶ τὸ δάκρυον προήκατο, τὸ φυσικὸν τῇ σαρκὶ ἐπιγίνεσθαι σύμπτωμα συγχωρῶν. Ὅπερ συμβαίνει, ὅταν τὰ κοῖλα τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν ἀπὸ τῆς λύπης ἀναθυμιάσεων πληρωθέντα, οἷον δι' ὀχετῶν τινῶν τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς πόρων τοῦ ὑγροῦ τὸ βάρος ἀποσκευάζηται. Ὅθεν ἠχοί τινες καὶ ἴλιγγοι, καὶ σκοτώσεις ἐπὶ ταῖς ἀδοκήτοις τῶν λυπηρῶν ἀκοαῖς ἐγγίνονται, περιδινουμένης τῆς κεφαλῆς ὑπὸ τῶν ἀτμῶν, οὓς ἡ ἐπὶ τὸ βάθος τοῦ θερμοῦ συστολὴ ἀναπέμπει. Εἶτα οἶμαι ὥσπερ τὸ νέφος εἰς ψεκάδα, οὕτω τὸ πάχος τῶν ἀτμῶν εἰς δάκρυα διαλύεται». Λόγος περὶ εὐχαριστίας. Migne 31 στ. 229. Ἄγνωστοι ἦσαν οἱ ἀδένες τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται καὶ οἱ λεγόμενοι δακρυογόνοι.

ἡ κοινωνία„. Καὶ οἱ σύγχρονοι φυσιολόγοι ὁμιλοῦν περὶ ἑνότητος ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ καὶ ἀλληλεγγύης τῶν ὀργάνων· ἡ παρέμβασις εἰς τοῦτο, κατὰ τὴν σύγχρονον φυσιολογίαν, καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, δὲν μειώνει τὰς ὡς ἄνω ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐπισκόπου τῆς Καισαρείας. "Ἐξέτασον, ἐξακολουθεῖ, ποίαν δύναμιν ἡ ψυχὴ χορηγεῖ εἰς τὸ σῶμα καὶ ποίαν ἐπίδρασιν ἀσκεῖ ἡ σωματικὴ κατάστασις ἐπὶ τῆς ψυχικῆς τοιαύτης· πῶς τὸ σῶμα παίρνει τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ψυχὴν (2) καὶ πῶς ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται τοὺς πόνους τοὺς προερχομένους ἀπὸ μὴ φυσιολογικὰς καταστάσεις τοῦ σώματος„.

Ἀλλαχοῦ ἐξετάζει εἰδικώτερον τὴν κακὴν ἐπίδρασιν τῆς πολυφαγίας καὶ τῆς τρυφῆς ἐν γένει ἐπὶ τοῦ σώματος. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ἀναπτύσσει ἰδέας πολὺ συμφώνους πρὸς τὰς σημερινὰς ἀντιλήψεις τῆς Ὑγιεινῆς καὶ τῆς Ἰατρικῆς. Ἀποδοκιμάζει τὸ παραφόρτωμα τοῦ στομάχου καὶ τὴν τρυφὴν καθόλου, ὄχι μόνον ὡς πρᾶξιν καταδικαζομένην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, "οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι„, ἀλλὰ καὶ ὡς βλαβερὰν εἰς τὴν σωματικὴν ὑγείαν. "Ἡ πολυφαγία, τονίζει, κάμνει τὸ σῶμα δυσκίνητον, δύσκολον δι' ἐργασίας ἐπιβαλλομένας εἰς αὐτὸ ὑπὸ τῆς φύσεως, ἐπιρρεπὲς εἰς τὸν ὕπνον· διὰ τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τροφῶν ὁ ὀργανισμὸς μεταβάλλεται εἰς ἑστίαν βλάβης καὶ φθορᾶς„. (3) "Γνωρίζω, γράφει ἀλλαχοῦ, ὅτι οἱ ἰατροὶ διατάσσουν εἰς τοὺς ἀρρώστους ὄχι ποικιλίας φαγητῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀποχὴν ἀπὸ αὐτάς. Καὶ ποῖον εἶναι εὔκολον διὰ τὴν γαστέρα; νὰ περάσῃ τὴν νύκτα ἀφοῦ προηγηθῇ λιτότης περὶ τὴν δίαιταν, ἢ νὰ κεῖται παραφορτωμένη καὶ βεβαρημένη ἀπὸ πολλὰ φαγητά; Καὶ δὲν κεῖται ἀλλὰ μᾶλλον γυρίζει ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ σπασμένη καὶ στενάζουσα ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν. Καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι τοῦτο, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα σώματα ὅταν διαρκῶς παραχορταίνουν ἀπὸ φαγητὰ εὔκολα ὑποπίπτουν εἰς ἀσθενείας· ἐὰν δὲ μετρίαν τροφὴν μεταχειρίζωνται τότε καὶ τὸ ἐπαπειλούμενον εἰς τὸν ὀργανισμὸν κακὸν ἀποτρέπεται, καὶ ἐὰν ἤδη νόσημά τι ὑπάρχῃ εἰς τὸ σῶμα ἰατρεύεται καὶ ἀπομακρύνεται„. Ἀπευθυνόμενος ὁ ἱερὸς πατὴρ πρὸς τὸν ἀκροατὴν καὶ

2) "Θαύμαζε τὸν τεχνίτην, πῶς τῆς ψυχῆς σου τὴν δύναμιν πρὸς τὸ σῶμα συνέδεσεν, ὡς μέχρι τῶν περάτων αὐτοῦ διικνουμένην, τὰ πλεῖστον διεστῶτα μέλη πρὸς μίαν σύμπνοιαν καί κοινωνίαν ἄγειν. Σκόπει τίς ἡ ἀπὸ ψυχῆς ἐνδιδομένη τῇ σαρκὶ δύναμις· τίς ἡ ἀπὸ σαρκὸς πρὸς ψυχὴν ἐπανιοῦσα συμπάθεια· πῶς δέχεται μὲν τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, δέχεται δὲ ἀλγηδόνας ἀπὸ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ„ Migne, τόμος 31 στ 216.

3) «Τὸ ὑπερεμπίπλασθαι τὴν γαστέρα καὶ καταβαρύνεσθαι ταῖς τροφαῖς, κατάρας ἄξιον, τοῦ Κυρίου εἰπόντος «οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν». Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα δύσχρηστον πρὸς τὰς ἐνεργείας παρασκευάζει καὶ πρὸς ὕπνους εὐκατάφορον καὶ ἑτοιμότερον πρὸς τὰς βλάβας». Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. 19.

τὸν ἀναγνώστην λέγει· "ἐκτὸς ἄν, κατὰ τὴν γνώμην σου, κουραστικώτερον εἶναι τὸ ἡσυχάζειν ἀπὸ τοῦ τρέχειν καὶ τὸ νὰ στέκηται κανεὶς ἥσυχος καὶ ἀκίνητος εἶναι πλέον ἐπίπονον παρὰ νὰ παλαίῃ, καὶ τότε θὰ εἴπῃς τυχὸν ὅτι καὶ διὰ τοὺς ἀρρώστους περισσότερον κατάλληλος εἶναι ἡ τρυφὴ παρὰ ἡ λιτὴ δίαιτα„. Μετὰ τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν αὐτὴν ὁ θεῖος συγγραφεὺς ἐπιφέρει μίαν ἐξήγησιν τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πολυφαγίας, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς σύγχρονος ἰατρὸς ἐν πολλοῖς θὰ ἀρνηθῇ. «Ἡ ζωϊκὴ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἡ διατηροῦσα αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ εἶναι τοιαύτη ὥστε ἐὰν μὲν αἱ λαμβανόμεναι τροφαὶ εἶναι μέτριαι καὶ ἀρκεταὶ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ὀργανικοῦ ὄντος γίνεται εὐκόλως ἡ ἀφομοίωσις τῶν τροφῶν μὲ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ τρεφομένου ἀνθρώπου· ὅταν δὲ τοὐναντίον βάζῃ μέσα του πολλὰς καὶ ποικίλας τροφὰς ποὺ ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς ἀντοχῆς τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ προκύπτει κατάστασις νοσηρά, ἐμφανίζονται ***"τὰ ποικίλα γένη τῶν νοσημάτων„***(4) Ἐὰν ὁ Μ. Βασίλειος μετεχειρίζετο τὴν σύγχρονον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁρολογίαν θὰ ἔλεγε· μὴ χαλᾶτε τὴν ἰσορροπίαν εἰς τὸν ὀργανισμόν σας· ἡ ἰσορροπία καὶ ἁρμονία διαταράσσεται μὲ τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς καταχρήσεις εἴτε ὡς πρὸς τὴν τροφὴν εἴτε ὡς πρὸς τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀλκοολικὰ ποτὰ ὁ Μ. Βασίλειος εἶχεν ὑπ' ὄψει κυρίως τὸν οἶνον. Ἀναφέρει καὶ τὸ ἑβραϊκὸν ποτὸν σίκερα ἐξηγῶν αὐτὸ "ποτὸν ποὺ φέρει μέθην„. Ὁ Μ. Βασίλειος δὲν ἔγραψεν ἰδιαίτερον βιβλίον ἢ πραγματείαν περὶ τῆς βλάβης τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἤ, ὅπως λέγομεν, σήμερον περὶ ἀλκοολισμοῦ. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἀραβικὴ λέξις ἀλκοὸλ (πρᾶγμα λεπτὸν = κοχὸλ καὶ ἀλ τὸ ἀραβικὸν ἄρθρον) εἶναι τοῦ μεσαιῶνος. Ἐκτὸς τούτου σκοπὸς τοῦ Μ. Βασιλείου ἦτο ἡ ψυχικὴ

4) «Καὶ μὴν τοῖς ἀσθενοῦσιν οὐχὶ βρωμάτων ποικιλίαν, ἀλλ' ἀσιτίαν καὶ ἔνδειαν οἶδα τοὺς ἰατρούς ἐπιτάσσοντας. Τί εὐκοπώτερον τῇ γαστρί; λιτότητι διαίτης παρενεγκεῖν τὴν νύκτα, ἢ δαψιλείᾳ βρωμάτων βεβαρημένην κεῖσθαι; μᾶλλον μηδὲ κεῖσθαι, ἀλλὰ πυκνὰ μεταστρέφεσθαι διαρρηγνυομένην καὶ στένουσαν; Καὶ τοίνυν τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα, συνεχεῖ μὲν τῷ κόρῳ καταβαρυνόμενα, εὐκόλως ὑποβρύχια ταῖς ἀρρωστίαις γίνεται· εὐσταλεῖ δὲ καὶ κούφῃ τῇ τροφῇ κεχρημένα, καὶ τὸ προσδοκώμενον ἐκ νόσου κακὸν ὥσπερ χειμῶνος ἐπανάστασιν ὑπεξέφυγε, καὶ τὸ ἤδη παρὸν ὀχληρὸν ὥσπερ τινὰ σπιλάδος ἐπιδρομὴν διεκρούσατο. Ἦ που καὶ τὸ ἡσυχάζειν κατὰ σὲ τοῦ τρέχειν ἐπιπονώτερον καὶ τοῦ παλαίειν τὸ ἠρεμεῖν· εἴπερ οὖν καὶ τὸ τρυφᾶν τοῦ λιτῶς διαιτᾶσθαι τοῖς ἀσθενοῦσι φὴς εἶναι καταλληλότερον. ***Ἡ γὰρ οἰκονομοῦσα τὸ ζῶον δύναμις αὐτάρκειαν μὲν καὶ λιτότητα ῥαδίως κατειργάσατο, καὶ ᾠκείωσε τῷ τρεφομένῳ· πολυτέλειαν δὲ καὶ ποικιλίαν βρωμάτων παραλαβοῦσα, εἶτα ἀντισχεῖν πρὸς τὸ πέρας οὐκ ἐξαρκέσασα, τὰ ποικίλα γένη τῶν νοσημάτων ἐποίησεν....*** Αἱ γὰρ εἰς ἄκρον εὐεξίαι ὑποστροφὰς ἔχουσι καὶ μεταπτώσεις ὀκλαζούσης τῆς φύσεως καὶ ἀναφέρειν τὸ βάρος τῆς εὐεξίας ἀδυνατούσης»· Λόγος πρῶτος περὶ νηστείας. Migne 31 στ. 168, 177 κ. ἀ.

ὠφέλεια τῶν χριστιανῶν, ἡ βελτίωσις, ἡ ἀνακαίνισις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὁσάκις ἐθεώρει συντελεστικὸν τοῦ σκοποῦ τούτου, παρεμπιπτόντως ἀνέπτυσσε καὶ σχετικὰς πρὸς τὴν βλάβην τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν σκέψεις. Εἰς τὸν λόγον του «κατὰ μεθυόντων„ ἀφ' οὗ περιγράφει θαυμάσια καὶ ρεαλιστικώτατα τὴν στάσιν καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὰς κινήσεις τῶν μεθυόντων, οἱ ὁποῖοι "τὰς σκιὰς διαπηδῶσι πολλάκις ὡς ὀχετοὺς ἢ φάραγγας„, ἀναλύει τὰ ἰδιάζοντα εἰς ἕκαστον πότην. «Ἕκαστος ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρασίας του ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ κρασιοῦ». "ὁ αὐτὸς οἶνος ἐν διαφόροις σωμάτων ἕξεσιν διάφορα πάθη ταῖς ψυχαῖς ἐργαζόμενος„. Ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἡ "ἀμετρία τοῦ οἴνου„ δημιουργεῖ εἰς τὸν ὀργανισμὸν κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ ἰσχυρότερος ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ ἀντέχῃ καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὰς καταστρεπτικὰς διὰ τὸ σῶμα συνεπείας. "Ποία γὰρ κατασκευὴ ἀνθρώπου οὕτως ἰσχυρά, ὥστε τοῖς τῆς μέθης κακοῖς ἀντισχεῖν;„ Τὸ δυστυχισμένο σῶμα τοῦ πότου χάνει τὴν φυσικήν του δύναμιν, παραλύει ἀπὸ τὴν ἀτονίαν "τὴν ἐκ τῆς ἀμετρίας βίαν μὴ ὑπομένον„. Ἡ κατάχρησις τῶν ποτῶν, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, ἀπονεκρώνει καὶ αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῆς νεότητος (5). Εἰς τὴν ἐποχήν μας εἶναι συχνότατον νὰ βλέπῃ κανεὶς νέους γηράσαντας ἀπὸ τὰς καταχρήσεις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Αὐτοὶ ὁδηγοῦνται ἐγκαίρως εἰς τὸν τάφον προσβαλλόμενοι ἀπὸ φυματίωσιν ἢ κλείονται εἰς τὰ φρενοκομεῖα συνεπείᾳ φρενοβλαβείας προερχομένης ἀπὸ τὸν ἀλκοολισμόν.

Εἰς τὴν πρώτην περὶ νηστείας ὁμιλίαν περιγράφει δραματικῶς τὰ ἀγαθὰ τῆς ὑδροποσίας. "Ἡ κραιπάλη, γράφει, δὲν γίνεται μὲ τὸ νερό. Κανενὸς κεφάλι δὲν ἐπόνεσε διότι τοῦ ἦλθε βάρος ἀπὸ τὴν χρῆσιν τοῦ νεροῦ. Ὅποιος περάσῃ τὴν ζωήν του μὲ τὴν ὑδροποσίαν δὲν θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ ξένα πόδια διὰ νὰ περιπατῇ. Κανενὸς τὰ πόδια δὲν ἐδέθησαν μήτε τὰ χέρια του ἔγιναν ἄχρηστα, διότι μόνον μὲ νερὸ τὰ ἐπότιζε„. Περαιτέρω δὲ προβαίνει εἰς ἐξήγησιν τῶν καταστρεπτικῶν, ἀπὸ ἀπόψεως ὑγείας, ἀποτελεσμάτων τῆς ἀντιθέτου ζωῆς, τῆς καταχρήσεως τροφῶν καὶ οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Πολὺ ὀρθῶς φρονεῖ ὅτι ἀχώριστος σύντροφος τῆς τρυφῆς εἶναι ἡ κατάχρησις μεθυστικῶν ποτῶν. Ὅσοι εἶναι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν τρυφήν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν οἰνοποσίαν προσβάλλονται κατ' ἀνάγκην (=κατ' ἀναπόδραστον φυσικὴν ἀκολουθίαν)

5) Migne 31 στ. 445, 447, 449 κ. ἄ. «Ἀμετρία οἴνου λογισμὸν κατασβέννυσι Ὁ μεθύων παραφρονεῖ καὶ ἐσκότωσται».

ἀπὸ δυσπεψίαν "τὸ περὶ τὴν πέψιν πλημμελές„. Ἡ κατάστασις αὐτὴ τοῦ στομάχου "τὰ σφοδρὰ νοσήματα ἐν τοῖς σώμασιν ἐνεργάζεται„. (6)

Αἱ ἀνωτέρω ἰδέαι τοῦ Μ. Βασιλείου μᾶς ὁδηγοῦν πλησιστίους πρὸς τὰς συγχρόνους περὶ ἀλκοολισμοῦ μελέτας. Δύο Γάλλοι ἰατροί, Serieux καὶ Mathieu, πρὸ ἀρκετῶν ἐτῶν ἔγραψαν ἕνα φυλλάδιον μὲ τὸν τίτλον "l'alcool et l'alcoolisme„. Καταχωρίζω τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀλκοολισμοῦ διὰ τὰς ὁμοιότητας ποὺ παρουσιάζει μὲ τὰς ἀνωτέρω ἀναγραφείσας σκέψεις καὶ ἀντιλήψεις τοῦ Μ. Βασιλείου. "Ἀλκοολισμὸς εἶναι τὸ σύνολον τῶν λειτουργικῶν διαταράξεων τοῦ ὀργανισμοῦ, παροδικῶν ἢ χρονίων, τῶν ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων τῶν προερχομένων ἀπὸ τὴν ἀπορρόφησιν ποικιλλούσης καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συχνὰ ἀνανεουμένης ποσότητος ἀλκοολικῶν ποτῶν, σύνολον ὀργανικῶν διαταράξεων, τῶν ὁποίων ***αἱ κοινότεραι καὶ ἠπιώτεραι μορφαὶ εἶναι ἡ γαστρῖτις...„***

Πρέπει πάντοτε νὰ θαυμάζωμεν τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας διὰ τὴν ὀξύνοιαν, τὴν διορατικότητα, τὴν εὐρύτητα τῆς ἀντιλήψεώς των, τὸ πλῆθος τῶν γνώσεών των καὶ τὴν ψυχολογικήν των παρατηρητικότητα. Δὲν τοὺς διέφυγεν οὐδ' αὐτὸ τὸ τῶν ἀρχαίων "mens sana in corpore sano„ (νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ). Καὶ ἡ ἠθικὴ ζωή, ἡ ὁποία ἦτο καὶ τὸ κυριώτερον μέλημα τῶν μεγάλων καὶ ἁγίων ἐκείνων ἀνδρῶν, προϋποθέτει ὡς ἔδαφος καὶ στάδιον ἐξασκήσεως τὴν παροῦσαν ζωήν. Ἐὰν ἡ πνευματικὴ ζωὴ πρὸς πλήρη ἀνάπτυξίν της ἔχῃ ἀνάγκην τῆς σωματικῆς ὑγείας, τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ζωήν. Ἡ ὑγεία εἶναι καὶ ἄλλων παραγόντων καρπός, ἀλλὰ πάντως καὶ τῆς λιτότητος καὶ τῆς ἐγκρατείας. Αἱ δύο αὐταὶ ἀρεταί, φορεῖς τῆς ὑγείας, κατορθώνονται διὰ τῆς αὐτοκυριαρχίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὴν ΜΔ΄ ὁμιλίαν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἀναλύων τὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας τῆς τρυφῆς προσθέτει καὶ τὰ ἑξῆς· "τρυφὴ γῆρας ἄκαιρον ἐπεισάγει, καὶ ἀμβλύνει τὰς αἰσθήσεις, καὶ σκοτοῖ τὸν λογισμόν, καὶ πηροῖ τὸν νοῦν ὀξὺ βλέποντα καὶ πλαδαρὸν τὸ σῶμα ποιεῖ„. Εἰς τὸ περὶ ἀρθριτισμοῦ ἄρθρον τοῦ Larousse du XXme siècle διάσημος ἰατρὸς γνωματεύει ὅτι οἱ ἀρθριτικοί, πολυφάγοι, δὲν ἔχουν μακροβιότητα· ὁ θάνατος ἐπέρχεται μεταξὺ 45 καὶ 60 ἐτῶν. Πλεῖστα ἄλλα κακὰ ἀπαριθμεῖ ὡς συνεπείας τοῦ ἀρθριτισμοῦ προκαλουμένου κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς πολυφαγίας καὶ πολυποσίας

6) Migne 31 στ. 177. «Οὐδεὶς ἐκραιπάλησεν ἀπὸ ὕδατος. Οὐδενὸς κεφαλὴ ὠδινήθη ὕδατι βαρηθεῖσα. Οὐδεὶς ἀλλοτρίων ποδῶν ἐδεήθη, ὑδροποσίᾳ συζῶν. Οὐδενὸς ἐδέθησαν πόδες, οὐδενὸς χεῖρες ἀπηχρειώθησαν, ὕδατι καταρδόμεναι. ***Τὸ γὰρ περὶ τὴν πέψιν πλημμελές, ὃ τοῖς τρυφῶσιν ἀναγκαίως ἀκολουθεῖ, τοῦτο τὰ σφοδρὰ νοσήματα τοῖς σώμασιν ἐνεργάζεται***». Παράβαλε καὶ Χρυσοστόμου ὁμιλίας Α΄ Κολασσ. καὶ ΙΔ΄ Φιλιππ.

ΚΑΤΑ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ

Ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως τὰ πλούτη εἶναι πράγματα οὐδέτερα. Ὁ ἐρυθροκίτρινος χρυσὸς δὲν ἔχει ἠθικὸν χρῶμα, δηλ. δὲν εἶναι οὔτε ἀγαθὸς οὔτε κακός, εἶναι οὐδέτερον res. Μόνον ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δεκτικὴ ἠθικοῦ χρώματος, διότι μόνον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῷον ἠθικόν. Ἡ καλὴ ἢ κακὴ χρῆσις τοῦ πλούτου συντελεῖ εἰς τὸν χρωματισμὸν τῶν ἄνευ ἠθικοῦ χρώματος χρημάτων. Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος φυλακισμένα εἰς τὸ χρηματοκιβώτιον τοῦ φιλαργύρου ἢ σπαταλώμενα ὑπὸ τοῦ ἀσώτου, ἢ χρησιμοποιούμενα ὑπὸ τοῦ φιλοδόξου ὡς μέσα διαφθορᾶς συνειδήσεων, γινόμενα δηλ. ὄργανα τῆς κακίας, χρωματίζονται μὲ τὸ χρῶμα τοῦ κακῶς χρησιμοποιοῦντος, ἐνῷ καλῶς χρησιμοποιούμενα ὑπὸ τῆς φιλανθρωπίας λαμβάνουν τὸ ἀντίθετον χρῶμα. Γίνονται οὕτω καλὰ ἢ κακά, καίτοι κατ' ἀρχὴν εἶναι οὐδέτερα. Ἐπειδὴ ὅμως, ὅπως ἔγραφεν ὁ Ἰσοκράτης, ὁ πλοῦτος γίνεται κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης κατά τινα δὲ στίχον τοῦ ποιητοῦ μας, Πλοῦτος τάχιστος τῶν κακῶν ὑπηρέτης, ἐπειδή, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Λαζάρου, οἱ κομῶντες πλούτῳ γίνονται συνήθως σκληροὶ καὶ ἄσπλαγχνοι, ὀλίγοι δὲ εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοὶ οἱ ποιούμενοι καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου, τὰ πλούτη ἀπέκτησαν κακὴν φήμην ἐν τῇ ἠθικῇ. Ἤδη ὁ Γρηγόριος εἰς τὸ 10ον ἠθικὸν ἔπος, Περὶ ἀρετῆς, ὡραῖα γράφει περὶ πλούτου καὶ χρυσοῦ. Τὸ ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος — μᾶς εἶπεν ἐν στ. 385 κ. ἑ. — εἶναι ἀρραβὼν δυστυχίας, τὸ πάντοθεν κερδαίνειν αἶσχος, τὸ ἀδίκως εὐτυχεῖν ἐπίφοβον. Δὲν λατρεύω τὸν πλοῦτον ποὺ εὐκόλως ἠμπορεῖ νὰ κερδίσῃ καὶ ὁ χειρότερος τῶν ἀνθρώπων. Τιμῶ τὸν πτωχὸν εἰς χρῆμα καὶ πλούσιον εἰς τρόπους, τὸν σοφὸν πένητα καὶ ὄχι τὸν κακὸν Μίδαν, ὁ ὁποῖος —κατὰ τὸν Φρύγιον μῦθον — ζητήσας πάντα χρυσίου πλήρη γενέσθαι, τῆς ἀμετρίας δίκην ἔλαβεν ἀποθανὼν πλήρης χρυσοῦ ἀβρώτου!

Θεωρῶ λῆρον τὸ δίστιχον τοῦ Θεόγνιδος κατὰ τὸ ὁποῖον:

> Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ εἰς μεγακήτεα πόντον
> ρίπτων, καὶ πέτρων, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων

καθὼς καὶ τὸ δίστιχον τοῦ Ἡσιόδου:

> Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς (= ἄεργος)
> Πλουτοῦντα, πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ (= ἀκολουθεῖ).

Ὁ Γρηγόριος ὡς βλέπων τὰ πράγματα ἀπὸ χριστιανικῆς ἰδεολογίας δὲν ἔχει ἄδικον εἰς τὰς κρίσεις του περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἠθικολόγων,

---

(ἀλκοολικῶν ποτῶν), τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν διαφορὰν μὲ ὅσα γράφουν σχετικὰ ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ἡ παροῦσα μελέτη καταδεικνύει πόσον χρήσιμος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εἶναι ἡ μελέτη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μᾶς κάμνει ὑγιεῖς καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ὅπως καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἔχουν ἄδικον ἀπὸ ἰδικῆς των ἀπόψεως. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦ πλούτου, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα προβλήματα, ὑπάρχουν δύο πλευραί, ἡ θεωρία καὶ ἡ πρᾶξις. Κατὰ θεωρίαν ἔχει δίκαιον ὁ ἰδεολογῶν, διότι ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς. Ἐν τῇ πράξει ὅμως εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ σώματος, ἐν τῇ ζωῇ εἶναι ἀπαραίτητος ὁ πλοῦτος διὰ τὴν τήρησιν ἀνεξαρτήτου φρονήματος, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπεδείχθη πειραματικῶς ὡς ἀναγκαία — ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων — ἡ ὑλικὴ ἀνεξαρτησία ἀτόμων καὶ λαῶν, ὡς φέρουσα ἠθικὰς συνεπείας. Βλέπομεν λοιπὸν τοὺς αἰωνίους Φαρισαίους νὰ μετροῦν ἀνακατώνοντες χρῆμα ἀξίαν χρυσὸν ἀρετὰς κλοπὴν ἐπιτηδειότητα ἠθικὴν πονηρίαν καὶ ἰδεολογίαν σύμφωνα μὲ τοὺς ἐπὶ Χρυσοστόμου ποὺ ἔλεγον: Οὐαί σοι μαμωνᾶ καὶ τῷ μὴ ἔχοντί σε! Ἀκούομεν ἄλλους νὰ ἀρχίζουν τὴν μυστικήν των προσευχὴν μὲ τὸ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πεπλουτήκαμεν (!) ὅπερ ἀναφέρει ὁ Ναζιανζηνὸς διά τινας τῶν ποιμένων ποὺ ἔσφαζον τὸ παχὺ πρόβατον καὶ ἤσθιον τὸ γάλα καὶ ἔκοπτον τὸ ἔριον μεριμνῶντες περὶ τοῦ τί φάγωμεν καὶ τί ἀποταμιεύσωμεν. Ὁ πλοῦτος εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα δημοσίᾳ κατακρίνονται καὶ ἰδίᾳ ἐπιζητοῦνται. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσίν των δὲ συχνὴ παρουσιάζεται ἡ κακὴ καὶ σπανίως ἡ ἀγαθή. Ὁ Λουκιανὸς μᾶς ἀφῆκε τὰ ἑξῆς ἀμίμητα σχετικῶς μὲ τὴν ἀγάπην καὶ χρῆσιν τοῦ πλούτου. Λέγει ὁ Πλοῦτος:

— Σκόπει γὰρ ὦ Ζεῦ εἴ τις νόμῳ γήμας νέαν γυναῖκα καὶ καλήν, ἔπειτα μήτε φυλάττοι μήτε ζηλοτυποῖ τὸ παράπαν ἀφιεὶς καὶ βαδίζειν ἐν ᾧ ἂν ἐθέλει νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἀπάγοι μοιχευθησομένην ἀνοίγων τὰς θύρας καὶ μαστροπεύων καὶ πάντα ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἆρα ὁ τοιοῦτος ἐρᾶν δόξειεν ἄν; Εἰ δέ τις ἔμπαλιν ἐλευθέραν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν νόμῳ παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παίδων γνησίων, ὁ δὲ μήτε αὐτὸς προσάπτοιτο μήτε ἄλλῳ προσβλέπειν ἐπιτρέποι, ἄγονον δὲ καὶ στεῖραν κατακλείσας παρθενεύοι καὶ ταῦτα ἐρᾶν φάσκων καὶ δῆλος ὢν ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτετηκυίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποδεδυκότων, ἔσθ' ὅπως ὁ τοιοῦτος οὐ παραπαίειν δόξειεν ἄν, δέον παιδοποιεῖσθαι καὶ ἀπολύειν τοῦ γάμου καταμαραίνων εὐπρόσωπον οὕτω καὶ ἐπέραστον κόρην καθάπερ ἱέρειαν τρέφων διὰ παντὸς τοῦ βίου;

Αὐτὰ ἦσαν τὰ παράπονα τοῦ Πλούτου τὸν ὁποῖον ἄλλοι τριπλοκλειδώνουν, ἄλλοι σπαταλοῦν, ὅλοι ἀγαποῦν, ὀλίγοι δὲ καλῶς μεταχειρίζονται. Ἡ πολὺ σόκιν παρομοίωσις τοῦ Λουκιανοῦ ἴσως νὰ συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ γράψῃ ὁ Μ. Βασίλειος τὴν ἐξ ἴσου σόκιν παρομοίωσιν: Καλοὶ μὲν — φησὶν — οἱ λόγοι ἀλλὰ καλλίων ὁ χρυσός, ὥσπερ τοῖς ἀκολάστοις

οἱ περὶ σωφροσύνης διαλεγόμενοι. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι διαβαλλομένης τῆς ἑταίρας ἀπὸ τῆς ὑπομνήσεως πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἐκκέονται! Ὥστε πρέπει νὰ προσέχωμεν, ἀγαπητοί, μήπως ὁμιλοῦντες καὶ ἡμεῖς ἐναντίον τοῦ πλούτου, φέρωμεν τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Ὁ ἐρῶν πλούτου ἢ ἄλλου τινὸς δὲν ἔχει καρδίαν φυσιολογικήν, ἡ καρδία ἐπηρεάζει τὴν νοοτροπίαν καὶ ὁ νουθετῶν γίνεται ἄχρηστος ἂν ὄχι καὶ γελοῖος. Καὶ πρὸ παντὸς ἐὰν δὲν εἶναι Βασίλειος, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ συμβουλεύσῃ ἀφοῦ προηγουμένως ἐτόλμησε νὰ διανείμῃ τὰ ὑπάρχοντά του.

Ὅπως ἔχουν τὰ τοῦ κόσμου πράγματα κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ οὔτε νὰ συστήσῃ ἠθικὴν ἀκτημοσύνης, ὁ τυχὸν δὲ τολμῶν θὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκκεντρικὸς ζητῶν νὰ σπείρῃ ἅλας ὑπὸ τὴν χιόνα. Καθῆκόν μας εἶναι κυρίως ἐν συνέσει νὰ χειριζώμεθα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν γλῶσσαν διὰ νὰ νουθετῶμεν τοὺς ἀτάκτους δηλ. τοὺς κακὴν ποιοῦντας χρῆσιν τοῦ πλούτου, τοὺς φιλαργύρους, τοὺς ἀσώτους, τοὺς ἀνελεήμονας.

Ἔξοχον πρὸς τοῦτο βοήθημα διὰ τοὺς ἱεροκήρυκας εἶναι τὸ Κατὰ πλουτούντων ΚΗ΄ ἠθικὸν ἔπος τοῦ Ναζιανζηνοῦ. Πλουσία πηγὴ ἰδεῶν εἰκόνων σκέψεων παρατηρήσεων παραδειγμάτων γνωμῶν, θύραθεν καὶ ἔσωθεν. Πηγὴ ὅμως ἐξ ἧς μᾶς λείπει τὸ ἄντλημα, διότι οὔτε ἡ ποιητικὴ γλῶσσα διευκολύνει οὔτε εὔχρηστόν τινα ἔκδοσιν τῶν ἐπῶν ἔχομεν.

Διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐπῶν ἀπαιτεῖται ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει, διότι ὁ Γρηγόριος μᾶς εἶναι ἄγνωστος ὡς ποιητής. Ἡ Πατρολογία δὲν μᾶς ἀφῆκε ἐντυπώσεις ζωηρὰς σχετικῶς πρὸς τὸν μέγαν ποιητὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐμάθομεν ὅτι ἔγραψεν ἔπη διότι «πεποικιλμένος ὢν δι' ἐκτάκτου ποιητικοῦ δώρου καὶ λίαν εὐαισθήτου καρδίας εὕρισκε τὸν πεζὸν λόγον ἀνεπαρκῆ πρὸς ἔκφρασιν τῶν πλημμυρούντων διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων», «ὅτι εἶναι πατὴρ τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως ὁ ὁποῖος «ἐν πολλοῖς ὑπομιμνήσκει τοὺς μᾶλλον εὐφαντάστους καὶ γονίμους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ποιητάς». Ἀντιφάσκων ὅμως πρὸς ἑαυτὸν ὁ συνθέτης τῆς Πατρολογίας ποὺ ἐδιδάχθημεν τὸ 1906 ἐπιλέγει ὅτι «ἐν τοῖς ποιήμασι ἐλλείπουσι ἡ περὶ τὰς λέξεις καὶ ἐννοίας εὐστροφία. ἡ συντομία καὶ ἡ λεπτὴ εἰρωνεία, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἄρχουσι ἡ πρεσβυτικὴ ἠρεμία καὶ μακρηγορία.» Καλλίτερον θὰ ἦτο ἂν ἀντὶ ἀστόχου κριτικῆς παρέθετε ἢ παρέπεμπε εἰς τὸ κείμενον τοῦ ΛΘ΄ ἱστορ. εἰς τὰ ἔμμετρα, ὅπου ὁ ποιητὴς λέγει διατὶ ἔγραψεν ἔμμετρα ἔπη καὶ ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν ἐπικριτῶν οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκάκιζον συγχέοντες τὰ ὅρια Μυσίας καὶ Φρυγίας, μὴ διακρίνοντες τὰ πετάγματα τῶν κολοιῶν ἀπὸ τὰ ὑψώματα τῶν ἀετῶν.

Τί οὖν κακίζεις τὴν ἐμὴν εὐμετρίαν
τοῖς σοῖς μέτροις σταθμώμενος τὰ τῶν πέλας;
Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα
Χωρὶς κολοιῶν κ' ἀετῶν ὑψώματα!

† Ο ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ὁ Γάμος εἶναι ἡ ἕνωσις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς δι' ἀμοιβαίας συγκαταθέσεως καὶ ἐλευθέρας συμφωνίας γενομένη, ὑπὸ τῆς πολιτείας δι' ἐπὶ τούτῳ ἀναφορᾶς καὶ πράξεως ἐπισήμου κατακεχωρημένη καὶ κῦρος λαμβάνουσα, καὶ δι' εἰδικῆς θρησκευτικῆς ἱεροπραξίας καθηγιασμένη πρὸς κοινὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς συμβίωσιν μετ' ἀμοιβαιότητος σχέσεων ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν, ἅμα δὲ καὶ γενετησίων πρὸς ἀναπαραγωγήν, τεκνοποίησιν καὶ διαιώνισιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Τὸν πρῶτον ἐν τῷ κόσμῳ συζυγικὸν δεσμὸν ἀπαντῶμεν ἐν τῇ ***Γενέσει*** ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πρωτοπλάστων τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας. Ὁ Ἀδὰμ μόλις ἀτενίζει τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐποίησε δι' αὐτὸν ἀνακράζει: Τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου„. Καὶ εὐλογεῖ αὐτοὺς ὁ Θεὸς λέγων: ***Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς.*** Ἐκ τῶν παναρχαίων παραδόσεων ὅλων τῶν ἐθνῶν βεβαιοῦται ὅτι ταῦτα εἰς ἀναμορφωτήν τινα καὶ Μέγαν Εὐεργέτην τῆς κοινωνίας ἀνάγουσι τὴν σύστασιν καὶ νομιμοποίησιν τοῦ γάμου.

Ὅσον δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἐτελειοποιοῦντο αἱ κοινωνίαι, κατὰ τοσοῦτον συστηματικώτερον σὺν τῷ χρόνῳ φραγμοὶ ἰσχυρότεροι ἐτίθεντο πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἀξίας καὶ διαρκείας τοῦ γάμου ἕως οὗ ὁ Χριστιανισμὸς καθιέρωσε καὶ ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὴν πρέπουσαν περιωπὴν συγκαταριθμήσας αὐτὸν ἐν τοῖς ***μυστηρίοις.***

Τὴν περὶ γάμου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μελέτην ἡμῶν ταύτην θέλομεν πραγματευθῇ ἐκθέτοντες πῶς εἶχον τὰ τοῦ γάμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ τοῖς Ρωμαίοις καὶ ἐνδιατρίβοντες ἀκολούθως εἰς τὸ περὶ γάμου ὡς ***μυστηρίου*** παρὰ τοῖς Χριστιανικοῖς λαοῖς. Ἐν τέλει δὲ θέλομεν παρενείρει καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ ἀγαμίας ἢ τοῦ ἀγάμου βίου.

Αον) ***Ὁ Γάμος παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις.***

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὁ γάμος ἐθεωρεῖτο ὡς φυσικὸς καὶ πολιτικός τις δεσμὸς πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνίας ἐπινοηθείς. Ἦσαν ὅθεν σύμφωνα καὶ τὰ περὶ γάμου παρ' αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολιτικοὺς

θεσμούς. Κατὰ τὰς περιγραφὰς ἰδίᾳ τοῦ Ὁμήρου ὁ γάμος κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἐγίνετο κατ᾽ ἐλευθέραν κλίσιν τῇ συγκαταθέσει τῶν γονέων καὶ ἐν εἴδει ἀνταλλαγῆς. Ὁ Νυμφίος ἔδιδε δῶρα πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς νύμφης τὰ λεγόμενα **ἔεδνα** τὰ ὁποῖα τῷ ἐπεστρέφοντο διαλυομένου τοῦ γάμου.

Καίτοι δ' ἐπετρέπετο τὸ ἔχειν πολλὰς γυναῖκας παλλακίδας, μία ὅμως ἦτο ἡ νόμιμος **κουριδίη ἄλοχος καὶ ἄκοιτις** καλουμένη, ἥτις ὤφειλε νὰ **οἰκουρῇ πονοῦσα τὰ ἑαυτῆς ἔργα**, ἀλλ᾽ ἐλευθέρα καὶ οὐχὶ κατάκλειστος πάντη.

Παρομοία τοῦ γάμου σχέσις καὶ ἰδιότης διετηρήθη ἐν συνεχείᾳ καὶ παρὰ τοῖς Δωριεῦσι καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἐν ᾧ εἰς τοὺς Ἴωνας καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὑπερίσχυον τὰ ἔθιμα τῶν Ἀσιανῶν.

Ἐπεβάλλετο δὲ ὁ γάμος εἰς τὴν ἀρχαιότητα εἰς πάντας ὑποχρεωτικῶς καὶ δικαστικῶς ἐδιώκοντο οἱ ἄγαμοι (ἀγαμίου γραφὴ), ὡς καὶ οἱ ὀψὲ νυμφευόμενοι (ὀψιγαμίου γραφή), παρὰ δὲ τοῖς Σπαρτιάταις καὶ οἱ ἀνάρμοστον γυναῖκα εἰσαγόμενοι (κακογαμίου γραφή).

Ἡ ἐκλογὴ τῆς γυναικὸς καὶ ὁ γάμος δὲν ἐγίνετο συνήθως δι᾽ ἔρωτος καὶ ἀγάπης, ἀλλ᾽ ἐκ τυχὸν γνωριμίας καὶ προτέρων οἰκογενειακῶν σχέσεων καὶ πρὸ παντὸς ἀπῃτεῖτο ἡ συγκατάθεσις τῶν ἐχόντων εἰς τὴν ἐξουσίαν των τὴν παρθένον νύμφην γονέων ἢ κηδεμόνων. Ἡλικία τοῦ γάμου ἐθεωρεῖτο κατάλληλος διὰ μὲν τοὺς ἄνδρας τὸ ἀπὸ 30—35 ἔτος, διὰ δὲ τὰς γυναῖκας τὸ ἀπὸ 18-20.

Διὰ νὰ ἔχῃ κῦρος ὁ γάμος καὶ τότε ἀκόμη προηγεῖτο αὐτοῦ ἡ **ἐγγύησις** (ἀρραβών).

Τὰ τέκνα τὰ γεννώμενα ἐκ γυναικὸς ἀστῆς καὶ οὕτω πως ἐγγυητῆς ἦσαν ἰσόμοιρα, ἤτοι διενέμοντο ἐξ ἴσου τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνῷ τὰ παρανόμως γεννώμενα ἀπέβαλλον τὰ κληρονομικά των δικαιώματα.

Νόμιμος δὲ γάμος ἦτο ὁ μιᾶς μόνον γυναικὸς τοιοῦτος, ἐνῷ ἠδύναντο οἱ σύζυγοι νὰ γνωρίζωσι καὶ ἄλλας (ἑταίρας).

Πρὸ τοῦ γάμου, κατὰ τὸν γάμον καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐτελοῦντο διάφοροι τελεταὶ ἐξ ὧν αἱ πρὸ αὐτοῦ ἐλέγοντο **προγάμια προτέλεια**, ἦσαν δὲ αὗται θυσίαι εἰς τὴν Ἄρτεμιν, τὸν Δία καὶ τὴν Ἥραν· κατ᾽ αὐτὰ ἡ μελλόνυμφος ἐγράφετο εἰς τὴν **φρατρίαν** τοῦ μέλλοντος συζύγου της. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου ἀφοῦ ἐλούοντο ἀμφότεροι οἱ μελλόνυμφοι ἡ νύμφη κεκαλυμμένη ὡδηγεῖτο ἐν συνοδείᾳ καὶ ἐφ᾽ ἁμάξης παρὰ τῷ νυμφίῳ καθημένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἁμάξης καὶ ἔχουσα ἑκατέρωθεν τὸν νυμφίον καὶ τὸν πλησιέστερον τῶν συγγενῶν **παράνυμφον** ἢ **πάροχον** καλούμενον. Κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς νύμφης εἰς τὸν οἶκον τοῦ νυμφίου κατερραίνετο αὕτη διὰ διαφόρων τραγημάτων (καταχύσματα). Παρετίθετο ἀκολούθως τὸ γαμικὸν

αλούμενον ***συμπόσιον*** ἢ ***γαμικὴ θοίνη***, τοῦ ὁποίου κύριος σκοπὸς ἦτο νὰ ἐπιβεβαιωθῇ καὶ δοθῇ δημοσία μαρτυρία ὑπὸ τῶν προσκεκλημένων ἐν τῷ συμποσίῳ περὶ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου, μετεῖχον δὲ καὶ γυναῖκες τοῦ συμποσίου. Ὡδηγοῦντο ἀκολούθως οἱ νεόνυμφοι εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον καὶ ἔτρωγον ***μῆλον κυδώνιον*** εἰς ἔνδειξιν καὶ ὡς σημεῖον τῆς ἡδείας ἐφεξῆς καὶ εὐαρέστου συνομιλίας των. Χορὸς παρθένων ἔψαλλε τὸ ***ἐπιθαλάμιον μέλος*** καὶ τὸ ἑσπέρας καὶ περὶ τὸν ὄρθρον τὰ λεγόμενα ***κατακοιμητικὰ*** καὶ ***διεγερτικὰ ᾄσματα***. Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ γάμου τὰ ***ἐπαύλια*** ὡς ἐλέγοντο, οἱ οἰκεῖοι τῶν νεονύμφων ἐκόμιζον εἰς αὐτοὺς τὰ συνήθη δῶρα ἅτινα ἀπηρτίζοντο ἀπὸ ***χλανίδα*** ἀπαυληστηρίαν, καὶ τὰ ἀνακαλυπτήρια τὰ ***ἀπαύλια*** ὀνομαζόμενα.

Τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἐπιθαλάμια μέλη, τὰ ἐπὶ νεονύμφων ἐκ τραγημάτων καταχύσματα, τὸ κυδώνιον μῆλον κλπ. ἀπαραλλάκτως καὶ μέχρι σήμερον ἔτι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος συνειθίζονται.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον ἐν Σπάρτῃ ὁ γάμος ἐγίνετο συνήθως δι' ***ἀπαγωγῆς*** ἢ μᾶλλον ***ἁρπαγῆς***. Ὁ περαιτέρω βίος τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο ὅλως διάφορος ἢ σήμερον. Αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ὑποδεέστεραι τῶν ἀνδρῶν καὶ χρήσιμοι πρὸς παιδοποιΐαν καὶ τὰ τοῦ οἴκου ἔργα.

Ὁ **Ἀριστοτέλης** λέγει που: "Τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει, τὸ μὲν κρεῖττον, τὸ δὲ χεῖρον καὶ τὸ μὲν ἄρχειν, τὸ δὲ ἀρχόμενον (Πολιτ. Α.) Ὁ δὲ Πλάτων τονίζει ὅτι τὰ ἔργα τῆς γυναικὸς εἶναι ***θεραπεία ταμιεία*** καὶ ***παιδοτροφία***· καὶ δεῖν αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν σώζουσαν τὰ ἔνδον καὶ κατήκουσαν οὖσαν τοῦ ἀνδρός„.

Κατὰ ταῦτα αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν περιωρισμένα ἐντὸςγυναικωνιτῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Εὐρυπίδης ***ὀχυροὺς Παρθενῶνας*** ὀνομάζει. Ἔξω τῶν οἰκιῶν των δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐξέρχωνται ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἀνδρός, οὐδὲ νὰ παρουσιάζωνται ἐνώπιον ξένων καὶ οὐχὶ μόνον αἱ ὕπανδροι ἀλλὰ καὶ αἱ παρθένοι πλὴν ὅτε αἱ τελευταῖαι αὗται ἐξαιρετικῶς εἴς τινας τελετὰς ἢ πομπὰς ἐξήρχοντο ὡς ***θεωροὶ***, ὁπότε καὶ ἐδίδετο εὐκαιρία εἰς τοὺς νέους νὰ ἐκλέξωσι τὴν μέλλουσαν σύζυγόν των. Νόμος τοῦ Σόλωνος εἰδικός, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ὥριζε τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον καθ' οὓς ἐπετρέπετο νὰ ἐξέρχωνται αἱ γυναῖκες τῆς οἰκίας. Ἕνεκα τούτου καὶ ***γυναικονόμοι*** περιεφέροντο εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν γυναικῶν. Κατ' ἐξαίρεσιν ἐν Σπάρτῃ αἱ γυναῖκες μετεῖχον πλείονος ἐπιμελείας καὶ τιμῆς. Αἱ παρθένοι ἀνετρέφοντο ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅπως καὶ οἱ νέοι. Ἀκριβῶς δὲ διὰ φανεράν πως ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες ἐν Σπάρτῃ καὶ ***Δέσποιναι*** ἐκαλοῦντο καὶ κατηγοροῦντο μάλιστα ὡς ἄρχουσαι τῶν ἀνδρῶν. Ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι εἰς

τὴν γυναῖκα τοῦ Λεωνίδου εἰπούσης γυναικός τινος «ὑμεῖς μόναι αἱ Λάκεναι (Σπαρτιάτιδες) τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε„. „Μόναι γὰρ, ἔφη αὕτη εἰς ἀπάντησιν ἡμεῖς ἄνδρας τίκτομεν„.

Παρὰ τοῖς Ρωμαίοις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχον διάφορα εἴδη γάμων. 1ον) ***ὁ νόμιμος γάμος*** (justae nuptiae) ὁ μεταξὺ Ρωμαίων πολιτῶν εἰς ἐφηβικὴν ἡλικίαν. Πρὸς τοῦτο ἀπητεῖτο νὰ ἦναι ἄγαμοι ἀμφότεροι καὶ νὰ ὑπάρχῃ ἐλευθέρα συγκατάθεσις ἀμφοτέρων ἀμοιβαία ὡς καὶ τῶν κηδεμόνων αὐτῶν. 2ον) ***ἡ παλλακεία*** (concubinatus) ὅτε ὁ ἀνὴρ ἐλάμβανε γυναῖκα ὡς παλλακὴν ἁπλῶς· παρὰ τοῖς ὑποτεταγμένοις εἰς τοὺς Ρωμαίους λαοῖς ὑπῆρχε τὸ λεγόμενον Matrimonium συνοικέσιον, ἀλλ' ἡ διάκρισις αὕτη βραδύτερον ἔπαυσε, διότι παρεχωρήθη εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους τὸ ὄνομα καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ Ρωμαίου πολίτου. 3ον) ὁ ***δι' ὠνίας γάμος*** (par coemptione) ὅστις ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς Ρωμαίοις καὶ ὠνομάσθη οὕτω διότι ὁ ἀνὴρ ἠγόραζε νομίμως τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν περιουσίαν της ἢ ἀμοιβαίως ἀντηγοράζοντο. 4ον) ***ὁ ἱερὸς γάμος*** ἢ ***τὰ φαρράκια*** (confarreatio), ἐν ᾧ οἱ μελλόνυμφοι ἐπορεύοντο εἰς τὸν ναὸν ὅπου ἐνώπιον δέκα μαρτύρων ἔκαμνον θυσίας καὶ ὁ ἱερεὺς προσέφερεν εἰς αὐτοὺς ἄρτον τοῦ ὁποίου τὰ θρύμματα ἐπέπασεν ἐπὶ τοῦ θύματος πρὸς παράστασιν τοῦ ὅτι ὁ ἄρτος τὸ σύμβολον ὅλων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἐπὶ τῆς γῆς θέλει εἶσθαι κοινὸς τῶν δύο συζύγων καὶ 5ον) ὁ ***διὰ χρονίας χρήσεως γάμος*** (par mucapione) ὅστις συνήνωνε μὲν πολίτην Ρωμαῖον μετὰ γυναικὸς μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὸν νόμιμα τέκνα, ἀλλὰ δὲν μετέδιδε τὰ αὐτὰ προνόμια εἰς τὴν γυναῖκα ὁποῖα τὰ εἰς τὴν νόμιμον γυναῖκα διδόμενα. Ἡ τοιαύτη δὲ διὰ χρονίας χρήσεως γυνὴ ἐλέγετο uxor καὶ οὐχὶ mater familias.

(Ἀκολουθεῖ)

Ν. ΦΕΡΜΑΝΟΓΛΟΥΣ (ἰατρὸς)

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΦΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΝ

ΚΑΙ 4 ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Αἱ παρὰ τὸν Ἱππόδρομον συνεχιζόμεναι ἀνασκαφαί, περὶ τῶν ὁποίων ἔγραψα εἰς δύο προηγούμενα φυλλάδια τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀπεκάλυψαν καὶ κομψοὺς μαρμαρίνους στύλους ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίζετο ἡ Ἁγία Τράπεζα τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας καὶ κιονίσκοι τοῦ κιβωρίου. Μικρὰ θύρα ὑπῆρχε διὰ τῆς ὁποίας ὁ κλῆρος εἰσήρχετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα. Ἡ πυλὶς αὕτη εἶναι ἀνοιγμένη οὐχὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν ἢ τὸ δεξιὸν πλάγιον μέρος τοῦ ἱερ. Βήματος, ὡς συμβαίνει σήμερον, ἀλλὰ παραπλεύρως τῆς κόγχης τούτου.

Ἐκεῖθεν τῆς κόγχης τοῦ Ἱ. Βήματος ἐνεφανίσθησαν μικραὶ οἰκοδομαί, πρόσθετα παραρτήματα τοῦ ναοῦ· δὲν εἶναι βέβαιοι ἀκόμη ἂν πρόκειται περὶ παρεκκλησίων ἢ περὶ κελλίων τῶν ἱερέων. Παρατηροῦνται — πρὸς τὰ πέραν τῆς εἰσόδου — κοχλίαι δύο, ἤτοι κλίμακες ἑλικοειδεῖς. Οἱ κοχλίαι οὗτοι ὁμοιάζουσι κατά τὸ σχέδιον πρὸς τὸν κοχλίαν ἐκεῖνον διὰ τοῦ ὁποίου οἱ βασιλεῖς ἀνήρχοντο ἀπὸ τοῦ Παλατίου εἰς τὸν Ἱππόδρομον. "Ἀπὸ δὲ τοῦ παλατίου, ἀναφέρει ὁ Προκόπιος, ἄνοδος διὰ τοῦ καλουμένου (ἀπὸ τῆς ἰδέας καθόλου κυκλοτεροῦς οὔσης) κοχλίου". Οἱ κοχλίαι αὐτοὶ — τοὐλάχιστον ὁ ἕνας — ὡδήγουν εἰς ὑπερκείμενον ὄροφον. Δέν μοι φαίνεται πιθανὴ ἡ γνώμη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κοχλίας ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὴν στέγην.

Αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκονογραφίαι (φρέσκαι) παριστάνουν, ὡς καὶ εἰς τὸ φυλλάδιον τοῦ Ἰουνίου ἐσημείωσα, τὴν Ἁγίαν Εὐφημίαν μὲ τὸ λεγόμενον θαῦμα τοῦ Ὅρου. Ἄλλαι πάλιν ἀπεικονίζουν τὰ διάφορα μαρτύρια τῆς Ἁγίας. Ὁ λόγιος Sedat Çetintaş γράφων περὶ τοῦ παρὰ τὸν Ἱππόδρομον ναοῦ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας (Cumhuriyet 16 Ὀκτωβρίου 1942), ἰσχυρίζεται ὅτι αἱ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἱπποδρόμου ἀπεικονιζόμεναι καὶ σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὰ μαρτύρια τῆς Ἁγίας εἰκόνες εἶναι ἔκφρασις τῶν θαυμάτων τῆς Ἁγίας τῶν περιγραφομένων ὑπὸ τοῦ Ἀστερίου, ἢ μᾶλλον ὑπὸ τῆς εἰκόνος τῆς ὁποίας τὴν ἔκφρασιν ("εἰς μαρτύριον τῆς πανευφήμου μάρτυρος ἔκφρασις" Migne Ἑλλ. Πατρ. 82 στ. 1320) περιέσωσεν ὁ κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ἀκμάσας ἐπίσκοπος Ἀμασείας Ἀστέριος. Ὁ ἐπίσκοπος οὗτος εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Εὐφημίας ἐν Χαλκηδόνι κτισθέντα ναὸν τῆς μάρτυρος Εὐφημίας ὅπου καὶ ὁ τάφος καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς λείψανον. Ἡ εἰκονο-

γραφία τοῦ παρὰ τὸν Ἱππόδρομον ναοῦ στηρίζεται ἐπὶ περιγραφῶν καὶ μαρτυρολογίων τῆς Ἁγίας ἀναγομένων εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὄγδοον καὶ ἔνατον αἰῶνα. Ἐπὶ οὐδεμιᾶς ἱστορικῆς μαρτυρίας βασίζεται καὶ ὁ ἕτερος ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. Çetintaş, ὅτι οἱ Πέρσαι τοῦ Χοσρόου πολιορκήσαντες ἐπὶ Ἡρακλείου τῷ 1622 τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐστρατοπέδευσαν περὶ τὴν Χαλκηδόνα καὶ ὡς ἐκ τούτου φοβηθέντες οἱ Βυζαντινοὶ ἀνέσκαψαν τὸν τάφον τῆς ἁγίας καὶ μετέφερον τότε τὸ λείψανον, αὐτῆς εἰς τὸν τόπον ὅπου σήμερον ἀνεκαλύφθη ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Εὐφημίας. Ἑπομένως ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Τοῦρκος ἀρχιτέκτων θεωρεῖ



Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς κοχλίας τοῦ παρὰ τὸν Ἱππόδρομον ναοῦ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας.

τὸν ναὸν κτίσμα τῶν ἀρχῶν τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. Ἡ γνώμη αὕτη ὄχι μόνον ὑπὸ οὐδενὸς χρονογράφου ἢ ἱστορικοῦ μαρτυρεῖται ἀλλὰ καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἔχει ἀντίθετον. Τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ ναοῦ τούτου — μετὰ τῶν δύο πλαγίως τοῦ συνθρόνου κογχῶν, προθέσεως καὶ διακονικοῦ — παρουσιάζει ἐν τῷ συνόλῳ οἰκοδομὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἀσχέτως πρὸς τὰς μεταγενεστέρως ἐπενεχθείσας μεταβολὰς καὶ διαρρυθμίσεις. Αἱ εἰκονογραφίαι, καθὼς καὶ εἰς τὰ προηγούμενα τεύχη ἐσημείωσα, εἶναι μεταγενέστεραι, ἀναγόμεναι μᾶλλον εἰς τὸν 8ον ἢ τὸν 9ον αἰῶνα. Ἡ φράσις "ἁγία Εὐφημία τοῦ Ὀρούς

ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ τοῦ γνωστοῦ θαύματος τοῦ τελεσθέντος μετὰ θάνατον ὑπὸ τῆς ἁγίας Εὐφημίας κατὰ τὴν τετάρτην οἰκουμενικὴν σύνοδον (¹) (451). Πρὸς πιστοποίησιν τοῦ ἀληθινοῦ ὅρου-θαύματος παριστανομένου ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ τοῦ εἰρημένου ναοῦ — ἀπαντᾷεὶς τὰ ἑξῆς χειρόγραφα εὐαγγελιάρια τοῦ Κειμηλιοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εὐαγγέλιον μεμαρτυρημένον ὡς ἀναγινωσκόμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως φέρον ἀριθμὸν 1 καὶ ἀνῆκον εἰς τὰ τέλη τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος. (²) Εὐαγγέλιον ἀρ. 2 λεγόμενον ὡσαύτως τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχήν, ἐὰν μὴ καὶ πως ἀρχαιότερον. Εὐαγγέλιον ἀρ. 8, ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς τὴν παρὰ τὴν Σωζόπολιν μονὴν τοῦ Προδρόμου καὶ ὂν ἔργον τοῦ XII αἰῶνος. Εὐαγγέλιον ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν καὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ προηγούμενον αἰῶνος. Εἰς τὸ φύλλον τοῦ μηνολογίου (11 Ἰουλίου) τῶν 4 αὐτῶν εὐαγγελίων σημειώνεται "τῆς ***ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας τοῦ Ὅρου***" ἢ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὅρου Καὶ κατὰ τὴν 16 Σεπτεμβρίου, ὡς γνωστόν, ἑορτάζεται ἡ ἁγία Εὐφημία. Ἀλλὰ εἰς τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἡμέρας ταύτης παραλείπεται ἡ φράσις τοῦ Ὅρου· τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ἀναγραφὴ αὐτὴ ἤρχισεν ὅταν διεδόθη τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τῆς ἁγίας τὸ τελεσθὲν κατὰ τὴν τετάρτην Οἰκ. Σύνοδον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο ἔχει ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν προμνησθεῖσαν σύνοδον, ἑορταζομένην κατὰ μῆνα Ἰούλιον, ἡ προσθήκη "τοῦ Ὅρου" εὕρηται μόνον εἰς τὰ τῶν Εὐαγγελίων μηνολόγια τῆς 11 Ἰουλίου. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ πρώτη μνεία τοῦ θαύματος ἐκείνου τῆς ἁγίας ἔχει ἄμεσον σχέσιν καὶ μὲ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἁγίας κατὰ τὴν 11 Ἰουλίου. Πρὸς τὰς χρονολογίας αὐτὰς θὰ πλησιάζῃ ὁπωσδήποτε καὶ ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ἤκμασεν ὁ Τίου Κωνσταντῖνος ὁ συγγράψας, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔγραψα, τὸν βίον τῆς ἁγίας Εὐφημίας καὶ ἀναφέρων τὸ ἐν λόγῳ θαῦμα. Ὁ ὁμολογητὴς χρονογράφος Θεοφάνης, ἀκμάσας κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἀναφέρει κατὰ τὴν 11ην Ἰουλίου ἑορτὴν (σύναξιν) τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὅρου, κατὰ τὴν ὁποίαν γέγονε σεισμὸς μέγας. (³)

† ΘΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

(1) Ὁ κ. Sedat Çetintaş ἀναφέρει τὴν χρονολογίαν 337 ὡς χρόνον τῆς συγκλήσεως τῆς Δ΄. Οἰκ Συνόδου. Λελανθασμένη ὡσαύτως εἶναι καὶ ἡ πληροφορία περὶ παρουσίας 330 πατέρων κατὰ τὴν ὡς ἄνω σύνοδον καθ' ἣν παρίσταντο 630 πατέρες.

(2) Τὸ εὐαγγέλιον αὐτὸ πρὸς διάκρισιν τοῦ ἑτέρου εὐαγγελίου, τοῦ λεγομένου ὡσαύτως τῆς Ἁγίας Σοφίας, πρέπει νὰ λέγηται εὐαγγέλιον τοῦ Ἀρσενίου, Ἀρχιμανδρίτου ἐκ Κρήτης δωρήσαντος αὐτὸ εἰς τὸν ἐν Φλωρεντίᾳ εὑρισκόμενον Οἰκ. Πατριάρχην Ἰωσὴφ Β΄.

3) Ἐκδ. Βόννης Α σ. 355.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Ονομαστήρια τῆς Α. Θ. Παναγιότητος

Καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἡ Α. Θ. Παναγιότης δὲν ἑώρτασεν ἐπισήμως τὰ ὀνομαστήρια Αὐτῆς (13 τοῦ μ.). Παρὰ ταῦτα δὲν ἔλειψε καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ ἐκδηλωθῇ ἀμέριστος ἡ πρὸς τὸ σεπτὸν Πρόσωπον Αὐτῆς στοργὴ καὶ εὐλάβεια Κλήρου καὶ Λαοῦ. Τὴν πρωΐαν ἐν σώματι οἱ σεβ. ἅγιοι Συνοδικοὶ προσελθόντες ἐχαιρέτησαν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα· εὐθὺς δὲ ἐν συνεχείᾳ προσελθοῦσα σύσσωμος ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλὴ ὑπέβαλε, προσφωνοῦντος τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, τὰς υἱϊκὰς αὐτῆς εὐχάς. Ἰδιαιτέρως προσελθόντες ὑπέβαλον τὰ εὐλαβῆ σεβάσματα αὐτῶν καὶ ἡ Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τὸ ἔντιμον Νομικὸν Συμβούλιον τῶν Πατριαρχείων. Ὡσαύτως προσῆλθον ὁ ἱ. Κλῆρος καὶ πλεῖσται ἐκ τῶν Ἐφορειῶν καὶ Ἐφοροεπιτροπῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπίσης δὲ ὁ ἐνταῦθα Σέρβος Πρωθιερεὺς αἰδεσιμολ. κ. Πέτρος Χαϊδούκοβιτς καὶ ὁ Ἀγγλικανὸς Πρωθιερεὺς αἰδεσιμολ. κ. Αὐγουστῖνος Ὄκλεϋ. Ἐκ τῶν ἐπισήμων προσῆλθεν ὁ ἐξοχώτατος πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας κ. Ἀλέξανδρος Τελεμάκ, γενόμενος δεκτὸς μετὰ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔλαβεν ὡσαύτως πλεῖστα τηλεγραφήματα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς 4ης, 11ης, 18ης καὶ 25ης.

Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ—συλλυπητήρια

Ἐπὶ τῇ μουσουλμανικῇ ἑορτῇ τοῦ Σεκὲρ Βαϊραμίου (12 τοῦ μ.) ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συγχαρητηρίους εὐχὰς διεβίβασε τῷ ἐξοχ. Νομάρχῃ τῆς Πόλεως δόκτορι Λουτφῇ Κιρδὰρ καὶ τῷ Διευθυντῇ τῆς Ἀσφαλείας κ. Κιαμρὰν Τσουχροὺκ ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, μεταβὰς μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου κατ' οἶκον αὐτῶν. Καταλλήλως διεβιβάσθησαν αἱ εὐχαὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῷ Ὑποδιοικητῇ Φατὴχ καὶ ταῖς ἐν Φαναρίῳ Ἀρχαῖς.

—Ἐν τῇ γενομένῃ τελετῇ τῆς ἐνάρξεως διὰ τὴν νέαν περίοδον τοῦ Συσσιτίου τῆς Ἁγ. Τριάδος Σταυροδρομίου (11 τοῦ μ.), ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη καὶ διεβίβασε τὰς εὐλογίας Αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦ Συσσιτίου καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ κοπιῶντας ὁ πανοσιολ. ὁ Τριτεύων τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Ἰσίδωρος.

—Ἐν τῇ κηδείᾳ τοῦ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον (22) θανόντος πατρὸς τοῦ Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Κ. Πρίγγου ἀειμνήστου Γεωργίου Πρίγγου ὡς Πατριαρχικὸς Ἀντιπρόσωπος παρέστη ὁ πανοσιολ. Τριτεύων κ. Ἰσίδωρος.

Ἐπισκέψεις

Τῇ 16ῃ τοῦ μηνὸς ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῇ Α.Θ. Παναγιότητι, προσελθόντες ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὁ ἐν Ἀγκύρᾳ ἐξοχώτατος Πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας κ. Ἀλέξανδρος Τελεμὰκ καὶ

ὁ νέος ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ρουμανίας κ. Παῦλος Νεγκουλέσκου μετὰ τῆς εὐγενεστάτης συζύγου αὐτοῦ. Σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Πρεσβευτοῦ ἦτο νὰ παρουσιάσῃ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὸν νέον Γενικὸν Πρόξενον καὶ συγχρόνως νὰ ἐξαιτήσηται τὰς εὐχὰς Αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτοῦ εἰς Ἄγκυραν ἐπὶ τῇ λήξει τῆς θερινῆς περιόδου. Ὁ κ. Π. Νεγκουλέσκου ἰδιαιτέρως διεδήλωσε τὴν βαθεῖαν εὐλάβειαν αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν ἐνταῦθα καθηκόντων αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐπίσκεψιν, διαρκέσασαν περὶ τὴν ὥραν, παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι παρευρίσκοντο οἱ σεβ. Μητροπολῖται Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη τὸν ἐξοχώτατον Πρεσβευτὴν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Πέρα Παλὰς καὶ τὸν ἐντιμ. Γενικὸν Πρόξενον ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ρουμανίας ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος μετὰ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Πατριαρχείων κ. Ἀλεξ. Μελίδου.

—Τῇ 19ῃ τοῦ μηνὸς προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ νέος ἐνταῦθα Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐντιμ. κ. Σπυρίδων Καπετανίδης, ἐκζητήσας καὶ λαβὼν τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

Τὴν Α. ἐντιμότητα ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη ἐν τῷ Γενικῷ Προξενείῳ καὶ ἐχαιρέτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος.

—Ὡσαύτως κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ ὑπέβαλον τὰ σεβάσματα αὐτῶν:

Τῇ 3ῃ ὁ ἐντιμ. κ. Ἀριστομένης Μηλιαρέσης, Διευθύνων τὸ ἐν Σμύρνῃ Γεν. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος, προσελθὼν ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐνταῦθα Ὑποπροξένου τῆς Ἑλλάδος ἐντιμ. κ. Γ. Μπένση.

Τῇ 21ῃ ὁ ἐντιμ. κ. Νικ. Καμπαλούρης Διευθύνων τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος, προσελθὼν ἐπίσης ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐντιμ. κ. Γ Μπένση.

Τῇ 23ῃ οἱ ἐντιμ. κ. κ. Ἐμμανουὴλ Σοφούλης καὶ Αὔγουστος Πασάδης.

Ταῖς αὐτῶν ἐντιμότησιν ἀπὸ μέρους τῆς Α.Θ. Παναγιότητος εὐχὰς διεβίβασεν ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακονος κ. Μάξιμος.

Ἀφίξεις

Τῇ 16ῃ τοῦ μηνὸς ἀφίκετο, προερχόμενος ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰάκωβος. Ἡ Α. Σεβασμιότης αὐθημερὸν προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλε τὰ σέβη αὐτῆς τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Πατριαρχικὴ Αὐλὴ

Ὑποστὰς ἐγχείρησιν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἀνέρρωσε καὶ ἐπανέλαβε κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τὰ ἐν τῷ π. Πατριαρχικῷ ναῷ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ πανοσ. Μ. Σύγκελλος τῶν Πατριαρχείων κ. Γαβριήλ.

Ὀφφίκιον

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐηρεστήθη ἵνα ἀπονείμῃ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ ἐκ τῶν ἐφημερίων Ταταούλων καὶ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱ.Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης πανοσ ἱερομονάχῳ κ. Κ. Πλακωτάρῃ. Τὴν χειροθεσίαν ἐτέλεσεν. ἐντολῇ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος ὁ σεβ. Μητροπολίτης Προύσης κ. Πολύκαρπος, χοροστατήσας ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ταταούλων τῇ Κυριακῇ 25ῃ τοῦ λήξαντος μηνός.

Θάνατος ἱερέως.

Ἀσθενήσας καὶ νοσηλευόμενος ἐν τῷ νοσοκομείῳ Βαλουκλῆ ἀπεβίωσε τῇ 7ῃ τοῦ μηνὸς ὁ ἐκ τῶν γεγηρακότων κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπόμαχος ἱερεὺς Σωτήριος Γεωργιάδης.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ ἱ. Ναῷ Παναγίας Βελιγραδίου, προεξάρχοντος τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Ἐλαίας κ. Ἀγαθαγγέλου, τῇ συμμετοχῇ πλείστων ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Γεράσιμος.

Ὁ ἀείμνηστος ἱερεὺς κομισθεὶς ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικαὶ συνεδρίαι. Κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος συνῆλθεν εἰς τὰς τακτικὰς συνεδρίας αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Μητροπολίτης Αἴνου. Ἐπεβλήθη τῷ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Γερμανῷ ἡ ποινὴ τῆς ὁριστικῆς καὶ διαρκοῦς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀπὸ πάσης καθόλου κανονικῆς ἐφεξῆς μετοχῆς ἐν τῇ συνοδικῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει.

Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀπεκλείσθη ὁ εἰρημένος Μητροπολίτης τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς Πατριαρχικὰς μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν χοροστασίας καὶ λειτουργίας.

Νέον Συνοδικὸν μέλος. Κενωθείσης διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως μιᾶς συνοδικῆς ἕδρας, ἐκλήθη ὡς τακτικὸν συνοδικὸν μέλος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι ἀπελύθη τὸ σχετικὸν Πατριαρχικὸν πιττάκιον.

Α΄ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος διώρισε Α΄. Γραμματέα τοῦ Α΄. Πατριαρχικοῦ Γραφείου τὸν διευθύνοντα μέχρι τοῦδε τὸ Γραφεῖον τοῦτο κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδην.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Μνημόσυνον δωρητῶν

Τῇ Κυριακῇ 18ῃ λήξαντος μηνὸς Ὀκτωβρίου, ὁ Σχολάρχης, σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανὸς ἐτέλεσεν ἐπιμνημόσυνον ἱερουργίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κυροῦ Ἰωακείμ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Λουκίας, ὡς καὶ τῆς Εὐφροσύνης Παυλοπούλου, δωρητῶν τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱερουργίᾳ ἐπηυλόγησεν ὁ σεβ. Σχολάρχης τὴν περὶ τὸ θεῖον κήρυγμα ἱκάνωσιν τῆς τελειοδιδάκτου τάξεως, προσκληρώσας ἅμα ἑνὶ ἑκάστῳ καὶ τὰ κηρυγματικὰ θέματα διὰ τὴν Νηστείαν τῶν Χριστουγέννων καὶ προσφωνήσας ὡς ἀκολούθως.

«Φίλοι ὁμιληταί! Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπιστέφουσα διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς τὴν καθόλου θεωρητικὴν ἀρτίωσιν ὑμῶν, καθιεροῖ ὑμᾶς σήμερον εἰς τὴν διακονίαν τοῦ θείου λόγου. Χειραγωγοῦσα δὲ ὑμᾶς πρὸς τὸ δημόσιον κήρυγμα, δὲν θὰ ἀσχοληθῇ σήμερον περὶ τὴν ὑποτύπωσιν κανόνων καὶ μεθόδων ρητορικῶν, οὓς καλῶς ἐδιδάχθητε ἐν καιρῷ καὶ ἐμάθετε, οὐδὲ θὰ ὑποδείξῃ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς πνευματικῆς προπαρασκευῆς διὰ συντόνου μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἱερῶν Πατέρων, ὡς καὶ διὰ φιλοτίμου προσκτήσεως πάσης καθόλου χρησίμου γνώσεως. Θὰ ἐξάρῃ μόνον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀπὸ τοῦ παραδείγματος διδασκαλίας καὶ οἰκοδομῆς, τοῦ θεμελιώδους τούτου παράγοντος, οὗ ἄνευ, μάταιος θὰ ἀπέβαινεν ὁ λόγος ὑμῶν, ἂν μὴ καὶ ἐπιβλαβής.

Φιλοπόνως ἐργαζόμενοι τὸ τάλαντον, «ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης», μή ποτε λησμονήσητε, ἀγαπητοί

ὅτι ὁ πρώτιστος καὶ ἰσχυρότατος ὅρος τῆς ἐπιτυχίας ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου ὑπῆρξε πάντοτε καὶ θὰ ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ προσωπικότης τοῦ ἱεροκήρυκος, μία προσωπικότης ἐκλάμπουσα εἰς ἔνθεον ζῆλον ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς σεμνότητα βίου. Κήρυγμα μὴ φέρον ἔντονον τὴν σφραγῖδα τῆς ἐσωτερικῆς πεποιθήσεως, μὴ πιστούμενον ὑπὸ βίου χριστιανοπρεποῦς καὶ ἀνεγκλήτου, εἶναι μάταιον καὶ κενόν, καὶ ἂν συνετάχθη καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ρητορικῆς τέχνης, καὶ ἂν εἶναι διηθισμένον δι' ὅλων τῶν χαρίτων τῆς καλλιεπείας. Καὶ ἀντιθέτως· ὅταν γνωρίζῃ ὁ ἀκροατὴς ὅτι ὁ κηρύττων πιστεύει ὅσα διδάσκει, ὅταν ἐμβλέπῃ εἰς τὸν βίον τοῦ ὁμιλητοῦ, ἀπό γε λόγων καὶ ἔργων, ὡς εἰς βιβλίον ἀνοικτόν, ἐπεξηγοῦν καὶ ἀποσαφοῦν τὴν κηρυττομένην ἀλήθειαν, τότε καὶ αἱ τυχὸν ρητορικαὶ ἐλλείψεις καὶ τεχνικαὶ ἀτέλειαι εἶναι ἀνίσχυροι νὰ παραβλάψωσι τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν τοῦ κηρύγματος. Ἱεροκήρυξ συναισθανόμενος πλήρως τὴν ἱερότητα τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸ προσαρμόζων ὅλον ἑαυτόν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινήσῃ τὸ ἀκροατήριον, νὰ μὴ διεγείρῃ τὰς ψυχὰς εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωήν.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν θύραθεν ρητορικήν, ἥτις οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς πεποιθήσεως, περὶ τῆς ἠθικῆς ποιότητος τοῦ ρήτορος, ἡμεῖς οἱ κηρύττοντες τὸν Ἐσταυρωμένον Χριστὸν καὶ ἐπιζητοῦντες νὰ παραγάγωμεν παρὰ τοῖς πιστοῖς ζωὴν χριστιανικήν, ὀφείλομεν νὰ εὐλαβώμεθα καὶ νὰ τηρῶμεν τὴν θεμελιώδη καὶ ἀξιωματικὴν ταύτην ἀρχήν. Τότε μόνον σημειοῦμεν τὴν μεγίστην περὶ τὸ κήρυγμα ἐπιτυχίαν, ὅταν κατορθοῦμεν νὰ προσαρμόσωμεν καὶ νὰ φέρωμεν ἐγγύτερον τὸν βίον ἡμῶν πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἰδεῶδες. Ὁ ἔξω ρήτωρ δὲν ἀποβλέπει εἰς σκοποὺς ὑπερκοσμίους, καὶ εἶναι ἀρκεταὶ δι' αὐτὸν πρὸς ἑτοιμασίαν αἱ ὁδηγίαι καὶ αἱ ὑποδείξεις τῆς ρητορικῆς. Ἀλλὰ διὰ τὸν λειτουργὸν τοῦ ἄμβωνος τὸν ἐπιδιώκοντα νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἀκροατὴν ὑπὲρ τὸν κόσμον νὰ πτερώσῃ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν, ἡ διὰ τοῦ ἰδίου βίου διδασκαλία ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν πρωτεύουσαν σημασίαν εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοπουμένου. Καὶ ἡ τεχνικὴ σύνθεσις τοῦ λόγου καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ διαπραγμάτευσις τοῦ θέματος καὶ ἡ εὐγλωττία εἶναι προσόντα τοῦ κηρύγματος ἀναμφισβήτητα. Ἀλλ' ὁ οὐσιώδης αὐτοῦ χαρακτὴρ καὶ παράγων παραμένει πάντοτε ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ καὶ τὸ ζῶν καὶ ἐνεργὸν παράδειγμα τοῦ ἱεροκήρυκος.

«Καὶ ἡ ἐλαχίστη δόσις καλοῦ παραδείγματος εἶναι τιμιωτέρα ἑκατὸν εὐγλώττων λόγων» λέγει που ἔμπειρος τοῦ θείου λόγου ἐργάτης. «Οὐχ οὕτως εἴωθεν ἐντίθεσθαι τῇ ψυχῇ τὰ μαθήματα ἀπὸ ρημάτων, ὡς ἀπὸ πραγμάτων· ἐπεί, ἐὰν μὴ τὸ ἔργον ἔχῃς, οὐ μόνον οὐκ ὠφελήσας οὐδέν, ἀλλὰ καὶ μειζόνως ἔβλαψας· διατί; διότι ἀδύνατόν μοι καθιστᾷς τὸ πρᾶγμα», παρατηρεῖ καὶ ὁ Χρυσορρήμων τοῦ ἄμβωνος ἱεροφάντης. Διότι ὑπὲρ πᾶσαν διδασκαλίαν, τὸ παράδειγμα εἶναι τὸ ἀποφαῖνον τὴν κηρυττομένην ἀλήθειαν ἐφικτὴν καὶ βιώσιμον. Τοῦτο ἄλλως τε εἶναι καὶ τὸ βαθύτερον νόημα τῶν ἀποστολικῶν παραινέσεων πρὸς τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Τίτον. Βίον «ἀνέγκλητον», ἀπαιτεῖ ὁ μακάριος Παῦλος παρὰ τοῦ ποιμένος καθόλου καὶ παρὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ θείου λόγου ἐπὶ μέρους, «ἵνα δυνατὸς ᾖ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν».

Θὰ καταστῆτε καὶ ὑμεῖς δυνατοὶ ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, θὰ καταστῆτε καὶ ὑμεῖς δυνατοὶ περὶ τὸν ἔλεγχον τῶν κατὰ θεωρίαν ἢ καὶ ἐν τῇ πράξει ἐναντιοφρονούντων, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἐμφορεῖσθε ἐνθέου ζήλου καὶ πίστεως καὶ ἀρετῆς, τουτέστιν, ἐὰν ἔχητε τὰ ἔργα εὐάρμοστα πρὸς τοὺς λόγους, τὸν βίον σύμφωνον πρὸς τὸ κήρυγμα. Μία δὲ τοιαύτη συμφωνία βίου καὶ διδασκαλίας θὰ προσδώσῃ εἰς ὑμᾶς

τὸ προσωπικὸν ἐκεῖνο γόητρον καὶ κῦρος ὅπερ ἀείποτε ἀνεγνωρίσθη ὡς σπουδαιότατος παράγων ἐπιβολῆς ἐν τῷ ἱερῷ κηρύγματι.

Θὰ ἐπιτύχητε δὲ τούτου ἐὰν διατελεῖτε ἐν βαθείᾳ κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ ἐνδυναμοῦντος Θεοῦ, διὰ τῆς πνευματικῆς θεωρίας καὶ τῆς προσευχῆς, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ ἱκανώσεως καὶ ἡ ἀρίστη «ἑτοιμασία τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης». «Ἡ τέχνη τοῦ καλῶς καὶ δοκίμως διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δὲν ἐκμανθάνεται εἰς τὰς σχολάς, ἀλλ' εἰς τὴν γονυκλινῆ καὶ ταπεινόφρονα πρόσευχήν, εἰς τοὺς καθαρμοὺς τῆς πνευματικης ζωῆς»· Τοιαύτη εἶναι ἡ πεῖρα ἑνὸς τῶν διασημοτέρων ἐκπροσώπων τοῦ συγχρόνου κηρύγματος, πεῖρα βεβαιουμένη ἐκ τοῦ παραδείγματος χορείας ὅλης ἱερῶν ἀνδρῶν, διαπρεπῶν γενομένων ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς θεοδιδάκτου ἀληθείας.

Προσκαρτεροῦντες λοιπὸν τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου, προσκαρτερεῖτε καὶ τῇ προσευχῇ, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν πρᾶξιν, ἵνα ἀναδειχθῆτε δόκιμοι καὶ ἀνεπαίσχυντοι ἐργάται τοῦ θείου λόγου, κατὰ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν προσδοκίαν τῆς μητρὸς Σχολῆς.